

Papa Francesc: "El centre de tot sistema social o econòmic ha de ser la persona"

El Papa Francesc avança que en l'encíclica que està preparant sobre ecologia també abordarà els temes que s'han tractat a Roma en la recent Trobada Mundial de Moviments Populars com són el treball, la pobresa o el dret a l'habitatge fent palesa la doctrina social de l'Església.

31/10/2014

*Text complet del discurs del Sant Pare
als participants en la Trobada
Mundial de Moviments Populars el 28
d'octubre de 2014.*

Bon dia de nou. Estic content de ser entre vosaltres. A més, comparteixo una confiança: és la primera vegada que sóc aquí, mai no havia vingut. Com us deia, em fa molta alegria i us dono una calorosa benvinguda.

Gràcies per haver acceptat aquesta invitació per debatre tants problemes socials greus que pateix el món avui, vosaltres que patiu en carn pròpia la desigualtat i l'exclusió. Gràcies al cardenal Turkson per l'acollida. Gràcies, Eminència, pel seu treball i les seves paraules.

Aquesta trobada de Moviments Populars és un signe, és un gran signe: heu vingut a posar en presència de Déu, de l'Església, dels pobles, una realitat moltes vegades

silenciada. Els pobres no només pateixen la injustícia sinó que també lluiten contra ella!

No s'acontenten amb promeses il·lusòries, excuses o coartades. Tampoc no esperen de braços creuats l'ajuda d'ONGs, plans assistencials o solucions que mai no arriben o, si arriben, ho fan en la direcció o d'anestesiar o de domesticar. Això és un mitjà perillós. Vosaltres noteu que els pobres ja no esperen i volen ser protagonistes, s'organitzen, estudien, treballen, reclamen i, sobretot, practiquen aquesta solidaritat tan especial que hi ha entre els qui pateixen, entre els pobres, i que la nostra civilització sembla haver oblidat, o almenys té moltes ganes d'oblidar.

Solidaritat és una paraula que no cau sempre bé; jo diria que algunes vegades l'hem transformada en una mala paraula, no es pot pronunciar;

però és molt més que alguns actes de generositat esporàdics. És pensar i actuar en termes de comunitat, de prioritat de vida de tots sobre l'apropiació dels béns per part d'alguns. També és lluitar contra les causes estructurals de la pobresa, la desigualtat, la manca de feina, la terra i l'habitatge, la negació dels drets socials i laborals. És afrontar els efectes destructors de l'Imperi dels diners: els desplaçaments forçats, les migracions doloroses, el tràfic de persones, la droga, la guerra, la violència i totes aquestes realitats que molts de vosaltres patiu i que tots som cridats a transformar. La solidaritat, entesa en el sentit més profund, és una manera de fer història i això és el que fan els moviments populars.

Aquesta trobada nostra no respon a una ideologia. No treballeu amb idees, treballeu amb realitats com les esmentades i moltes altres que m'han

explicat... Teniu els peus en el fang i les mans a la carn. Teniu olor de barri, a poble, a lluita! Volem que s'escolti la vostra veu que, en general, s'escolta poc. Potser perquè molesta, potser perquè el vostre crit incomoda, potser perquè es té por al canvi que reclameu, però sense la vostra presència, sense anar realment a les perifèries, les bones propostes i projectes que sovint sentim en les conferències internacionals resten en el regne de la idea, dels projectes.

No es pot abordar l'escàndol de la pobresa promovent estratègies de contenció que únicament tranquil·litzin i converteixin els pobres en éssers domesticats i inofensius. Que trist veure quan darrere de suposades obres altruistes, es redueix l'altre a la passivitat, se'l nega o, pitjor, s'amaguen negocis i ambicions personals: Jesús els diria hipòcrites.

Què bonic és en canvi quan veiem en moviment pobles, sobretot, els membres més pobres i els joves. Llavors sí que se sent el vent de promesa que aviva la il·lusió d'un món millor. Que aquest vent es transformi en vendaval d'esperança. Aquest és el meu desig.

Aquesta trobada nostra respon a un anhel molt concret, cosa que qualsevol pare, qualsevol mare vol per als seus fills; un anhel que hauria d'estar a l'abast de tothom, però avui veiem amb tristesa cada vegada més lluny de la majoria: terra, sostre i feina. És estrany però si parlo d'això per a alguns resulta que el Papa és comunista.

No s'entén que l'amor als pobres és al centre de l'Evangelí. **Terra, sostre i feina**, això perquè vosaltres lluiteu, són drets sagrats. Reclamar això no és gens estrany, és la doctrina social de l'Església. Vull aturar-me una

mica en cada concepte, perquè vosaltres els heu triat com a consigna per a aquesta trobada.

Terra. A l'inici de la Creació, Déu va crear l'home, custodi de la seva obra, encarregant-li que la conreés i la protegís. Veig que aquí hi ha desenes de camperols i camperoles, i vull felicitar-los per custodiar la terra, per conrear-la i per fer-ho en comunitat. Em preocupa l'eradicació de tants germans camperols que pateixen el desarrelament, i no per guerres o desastres naturals. L'acaparament de terres, la desforestació, l'apropiació de l'aigua, els agro-tòxics inadequats, són alguns dels mals que arrenquen l'home de la terra natal. Aquesta separació dolorosa, que no és només física, sinó existencial i espiritual, perquè hi ha una relació amb la terra que està posant la comunitat rural i la peculiar manera de vida en notòria decadència i fins i tot en risc d'extinció.

L'altra dimensió del procés ja global és la fam. Quan l'especulació financera condiciona el preu dels aliments tractant-los com a qualsevol mercaderia, milions de persones pateixen i moren de fam. Per altra banda, es rebutgen tones d'aliments. Això constitueix un veritable escàndol. La fam és criminal, l'alimentació és un dret inalienable. Sé que alguns de vosaltres reclameu una reforma agrària per solucionar algun d'aquests problemes, i deixeu-me dir-vos que en certs països, i aquí cito el Compendi de la Doctrina Social de l'Església, "la reforma agrària és a més d'una necessitat política, una obligació moral"(CDSI, 300).

No ho dic només jo, és al Compendi de la Doctrina Social de l'Església. Si us plau, seguiu amb la lluita per la dignitat de la família rural, per l'aigua, per la vida i perquè tothom

pugui beneficiar-se dels fruits de la terra.

Segon, **Sostre**. Ho vaig dir i ho repeteixo: una casa per a cada família. Cal no oblidar mai que Jesús va néixer en un estable perquè en l'hostal no hi havia lloc, que la seva família va haver d'abandonar la llar i fugir a Egipte, perseguida per Herodes. Avui hi ha tantes famílies sense habitatge, o bé perquè mai no l'han tingut o bé perquè l'han perdut per diferents motius.

Família i habitatge van de la mà. Però, a més, un sostre, perquè sigui la llar, té una dimensió comunitària: i és el barri... i és precisament al barri on es comença a construir aquesta gran família de la humanitat, des d'allò més immediat, des de la convivència amb els veïns. Avui vivim en ciutats immenses que es mostren modernes, orgulloses i fins i tot vanitoses. Ciutats que ofereixen

innombrables plaers i benestar per a una minoria feliç... però se li nega el sostre a milers de veïns i germans nostres, fins i tot nens, i se'ls diu, elegantment, "persones en situació de carrer". És curiós com en el món de les injustícies abunden els eufemismes. No diuen les paraules amb la contundència i la realitat i es busca en l'eufemisme. Una persona, una persona segregada, una persona apartada, una persona que està patint la misèria, la fam, és una persona en situació de carrer: paraula elegant, no? Vosaltres busqueu sempre; potser m'equivoco en algun, però en general, darrere d'un eufemisme hi ha un delicte.

Vivim en ciutats que construeixen torres, centres comercials, fan negocis immobiliaris... però abandonen a una part de si en els marges, les perifèries. Quant mal fa escoltar que als assentaments pobres se'ls margina o, pitjor, se'ls vol

eradicar! Són cruels les imatges dels desnonaments forçosos, de les pales mecàniques enderrocant cases, imatges tan semblants a les de la guerra. I això es veu avui.

Sabeu que a les barriades populars on molts de vosaltres viviu subsisteixen valors ja oblidats en els centres enriquits. Els assentaments són beneïts amb una rica cultura popular: allà l'espai públic no és un mer lloc de trànsit sinó una extensió de la pròpia llar, un lloc on generar vincles amb els veïns. Què belles són les ciutats que superen la desconfiança malaltissa i integren els diferents i que fan d'aquesta integració un factor de desenvolupament nou. Què boniques són les ciutats que, fins i tot en el disseny arquitectònic, estan plenes d'espais que connecten, relacionen, afavoreixen el reconeixement de l'altre. Per això, ni eradicació ni marginació: Cal seguir en la línia de

la integració urbana. Aquesta paraula ha de desplaçar totalment la paraula eradicació, des de ja, però també aquests projectes que pretendre envernissar els barris pobres, dilatar les perifèries i maquillar les ferides socials en lloc de guarir-les promovent una integració autèntica i respectuosa. És una mena d'arquitectura de maquillatge, oi? I va per aquest cantó. Seguim treballant perquè totes les famílies tinguin un habitatge i perquè tots els barris tinguin una infraestructura adequada (clavegueres, llum, gas, asfalt, i segueixo: escoles, hospitals o sales de primers auxilis, club esportiu i totes les coses que creen vincles i que uneixen, accés a la salut –ja ho he dit- i a l'educació i a la seguretat en l'ocupació).

Tercer, **Treball**. No hi ha pitjor pobresa material -m'urgeix subratllar-ho-, no hi ha pitjor

pobresa material que aquella que no permet guanyar-se el pa i priva de la dignitat del treball. La desocupació juvenil, la informalitat i la manca de drets laborals no són inevitables, són resultat d'una prèvia opció social, d'un sistema econòmic que posa els beneficis per sobre de l'home, si el benefici és econòmic, sobre la humanitat o sobre l'home, són efectes d'una cultura del descart que considera l'ésser humà com un bé de consum en si mateix, que es pot usar i després llençar.

Avui, al fenomen de l'explotació i de l'opressió se li suma una nova dimensió, un matís gràfic i dur de la injustícia social; els qui no es poden integrar, els exclosos són deixalles, "sobrants". Aquesta és la cultura del descart i sobre això voldria ampliar alguna cosa que no tinc escrita però se m'acut recordar-ho ara. Això succeeix quan al centre d'un sistema econòmic hi ha el déu diners i no

l'home, la persona humana. Sí, al centre de tot sistema social o econòmic ha de ser la persona, imatge de Déu, creada perquè fos el dominador de l'univers. Quan la persona és desplaçada i ve el déu diners, s'esdevé aquest capgirament de valors.

I, per fer-ho gràfic, recordo un ensenyament de voltant de l'any 1200. Un rabí jueu explicava als seus feligresos la història de la torre de Babel i llavors explicava com, per construir aquesta torre de Babel, calia fer molt esforç, calia fabricar els maons. Per fabricar els maons calia fer el fang i portar la palla, i pastar el fang amb la palla, després tallar-lo en quadrats, després fer-lo assecar, després coure'l, i quan ja estaven cuits i freds, pujar-los per anar bastint la torre.

Si queia un maó, era molt car el maó amb tot aquest treball, si queia un

maó era gairebé una tragèdia nacional. A qui el deixava caure el castigaven o el suspènien o no sé el que li feien, i si queia un obrer no passava res. Això és quan la persona està al servei del déu diners i això ho explicava un rabí jueu; l'any 1200 explicava aquestes coses horribles.

I respecte al descart també hem d'estar una mica atents a què succeeix en la nostra societat. Estic repetint coses que he dit i que són a l'Evangelii Gaudium. Avui dia, es descarten els nois perquè el nivell de natalitat en molts països de la terra ha disminuït o es descarten els nois per no tenir alimentació o perquè se'ls mata abans de néixer, descart de nens.

Es descarten els ancians, perquè, bé, no serveixen, no produeixen, ni nois ni ancians produeixen, llavors amb sistemes més o menys sofisticats se'ls va abandonant lentament, i ara, com

és necessari en aquesta crisi recuperar un cert equilibri, assistim a un tercer descart molt dolorós, el descart dels joves. Milions de joves, jo no vull dir la xifra perquè no la sé exactament i la xifra que vaig llegir em sembla una mica exagerada, però milions de joves descartats de la feina, desocupats.

Als països d'Europa, i aquestes sí són estadístiques molt clares, aquí a Itàlia, passa una miqueta del 40% els joves desocupats; ja saben el que significa el 40% de joves, tota una generació, anul·lar tota una generació per mantenir l'equilibri. En un altre país d'Europa està passant del 50% i en aquest mateix país del 50% al sud al 60%; són xifres clares, òssies del descart. Descart de nens, descart d'avis, que no produeixen, i hem de sacrificar una generació de joves, descart de joves, per poder mantenir i reequilibrar un sistema en el qual en el centre hi ha

el déu diners i no la persona humana.

Malgrat això, a aquesta cultura del descart, a aquesta cultura dels sobrants, tants de vosaltres, treballadors exclosos, sobrants per a aquest sistema, vau inventar el vostre propi treball amb tot allò que semblava no poder donar més de si mateix... però vosaltres, amb la vostra artesania, art que us va donar Déu... amb la recerca, amb la solidaritat, amb el treball comunitari, amb l'economia popular, ho heu aconseguit i ho esteu assolint... I deixeu-me dir-ho, això a més de treball, és poesia. Gràcies.

Des de ja, tot treballador, estigui o no estigui en el sistema formal del treball assalariat, té dret a una remuneració digna, a la seguretat social i a una cobertura de jubilació. Aquí hi ha drapaires, recicladors, venedors ambulants, modistes,

artesans, pescadors, pagesos,
constructors, miners, obrers
d'empreses recuperades, tot tipus de
cooperativistes i treballadors d'oficis
populars que estan exclosos dels
drets laborals, a qui se'ls nega la
possibilitat de sindicar-se, que no
tenen un ingrés adequat i estable.
Avui vull unir la meua veu a la seva i
acompanyar-los en la lluita.

En aquesta Trobada, també heu
parlat de la Pau i d'Ecologia. És lògic:
no pot haver terra, no hi pot haver
sostre, no hi pot haver feina si no
tenim pau i si destruïm el planeta.
Són temes tan importants que els
pobles i les organitzacions de base no
poden deixar de debatre'ls. No poden
quedar només en mans dels dirigents
polítics. Tots els pobles de la terra,
tots els homes i dones de bona
voluntat, hem d'alçar la veu en
defensa d'aquests dos preciosos dons:
la pau i la natura. La germana mare

terra com l'anomenava sant Francesc d'Assís.

Fa poc vaig dir, i ho repeteixo, que estem vivint la tercera guerra mundial, però en quotes. Hi ha sistemes econòmics que per sobreviure han de fer la guerra. Llavors es fabriquen i es venen armes i, amb això, els balanços de les economies que sacrifiquen l'home als peus de l'ídol dels diners, òbviament queden sanejades. I hom no pensa en els nens famolencs dels camps de refugiats, hom no pensa en els desplaçaments forçosos, hom no pensa en els habitatges destruïts, hom no pensa en tantes vides segades. Quant sofriment, quanta destrucció, quant dolor! Avui, estimats germanes i germans, s'aixeca arreu de la terra, en tots els pobles, en cada cor i en els moviments populars, el crit de la pau: Mai més la guerra!

Un sistema econòmic centrat en el déu diners necessita també saquejar la natura, per sostenir el ritme frenètic de consum que li és inherent. El canvi climàtic, la pèrdua de la biodiversitat, la desforestació ja estan mostrant els efectes devastadors en els grans cataclismes que veiem, i que vosaltres patiu majoritàriament, els humils, els qui viuen a prop de les costes en habitatges precaris o que són tan vulnerables econòmicament que davant d'un desastre natural ho perden tot. Germans i germanes: la Creació no és una propietat, de la qual podem disposar al nostre gust; ni molt menys, és una propietat només d'alguns, de pocs: la Creació és un do, és un regal, un do meravellós que Déu ha donat perquè tinguem cura d'ell i l'utilitzem en benefici de tots, sempre amb respecte i gratitud. Potser sabeu que estic preparant una encíclica sobre Ecologia: tingueu la seguretat que les

vostres preocupacions hi seran presents. Us agraeixo, aprofito per agrair-vos, la carta que al respecte em van fer arribar els integrants de la Via Camperola, la Federació de drapaires i tants altres germans.

Parlem de la terra, de treball, de sostre... parlem de treballar per la pau i tenir cura de la natura... Però per què en comptes d'això ens acostumem a veure com es destrueix el treball digne, es desnonen tantes famílies, s'expulsa els camperols, es fa la guerra i s'abusa de la natura? Perquè en aquest sistema s'ha eliminat l'home, la persona humana, del centre i se l'ha reemplaçat per una altra cosa. Perquè es rendeix un culte idolàtric als diners. Perquè s'ha globalitzat la indiferència!, s'ha globalitzat la indiferència: a mi què m'importa el que els passa als altres mentre jo defensi allò meu? Perquè el món s'ha oblidat de Déu, que és

Pare; s'ha tornat orfe perquè ha deixat Déu de banda.

Alguns heu expressat: Aquest sistema ja no s'aguanta. Hem de canviar, hem de tornar a portar la dignitat humana al centre i que sobre aquest pilar es construeixin les estructures socials alternatives que necessitem. Cal fer-ho amb coratge, però també amb intel·ligència. Amb tenacitat, però sense fanatisme. Amb passió, però sense violència. I entre tots, afrontant els conflictes sense quedar atrapats en ells, cercant sempre resoldre les tensions per arribar a un pla superior d'unitat, de pau i de justícia. Els cristians tenim una cosa molt bonica, una guia d'acció, un programa, podríem dir, revolucionari. Us recomano vivament que el llegeixiu, que llegeixiu les benaurances que són al capítol 5 de Sant Mateu i 6 de Sant Lluç, (cfr. Mt 5, 3 i Lc 6, 20) i que llegiu el passatge de Mateu 25. Ho

vaig dir als joves a Rio de Janeiro; amb aquestes dues coses teniu el programa d'acció.

Sé que entre vosaltres hi ha persones de diferents religions, oficis, idees, cultures, països, continents. Avui estan practicant aquí la cultura de l'encontre, tan diferent de la xenofòbia, la discriminació i la intolerància que tantes vegades veiem. Entre els exclosos es dona aquest encontre de cultures on el conjunt no anul·la la particularitat. Per això, a mi m'agrada la imatge del políedre, una figura geomètrica amb moltes cares diferents. El poliedre reflecteix la confluència de totes les parcialitats que en ell conserven l'originalitat. Res no es dissol, res es destrueix, res es domina, tot s'integra, tot s'integra. Avui també estan buscant aquesta síntesi entre allò local i allò global. Sé que treballeu dia rere dia en allò que és proper, en el concret, al seu territori,

el seu barri, a la seva feina: us convido també a continuar cercant aquesta perspectiva més àmplia, que els nostres somnis volin alt i abastin el tot.

Per aquest motiu, em sembla important aquesta proposta que alguns han compartit amb mi que aquests moviments, aquestes experiències de solidaritat que creixen des de baix, des del subsòl del planeta, conflueixin, estiguin més coordinades, es vagin trobant, com ho han fet en aquests dies. Compte, no és bo encotillar el moviment en estructures rígides; per això he dit trobar-se, molt menys és bo intentar absorbir, dirigir o dominar; moviments lliures tenen la seva dinàmica pròpia, però sí, hem d'intentar caminar junts. Som en aquest saló, que és el saló del Sínode antic, ara n'hi ha un nou, i sínode vol dir precisament "caminar junts": que aquest sigui un símbol del procés que

heu iniciat i que esteu tirant endavant.

Els moviments populars expressen la necessitat urgent de revitalitzar les nostres democràcies, tantes vegades segrestades per innombrables factors. És impossible imaginar un futur per a la societat sense la participació protagonista de les grans majories i aquest protagonisme excedeix els procediments lògics de la democràcia formal. La perspectiva d'un món de pau i justícia que perdurin ens reclama superar l'assistencialisme paternalista, ens exigeix crear noves formes de participació que incloguin els moviments populars i animin les estructures de govern locals, nacionals i internacionals amb aquest torrent d'energia moral que sorgeix de la incorporació dels exclosos en la construcció del destí comú. I això, amb ànim constructiu, sense ressentiment, amb amor.

Jo us acompanyo de cor en aquest camí. Diguem junts des del cor: Cap família sense habitatge, cap camperol sense terra, cap treballador sense drets, cap persona sense la dignitat que dóna la feina.

Estimats germans i germanes: seguiu amb la lluita, ens fa bé a tots. És com una benedicció d'humanitat. Us deixo de record, de regal i amb la meva benedicció, uns rosaris que van fabricar artesans, drapaires i treballadors de l'economia popular d'Amèrica Llatina.

I en aquest acompanyament prego per vosaltres, prego amb vosaltres i vull demanar-li al nostre Pare Déu que us acompanyi i us beneeixi, que us ompli del seu amor i us acompanyi en el camí donant-vos abundantament aquesta força que ens manté en peu: aquesta força és l'esperança, l'esperança que no defrauda. Gràcies.

.....

pdf | document generat
automàticament des de [https://
opusdei.org/ca-ad/article/papa-francesc-
el-centre-de-tot-sistema-social-o-
economic-ha-de-ser-la-persona/](https://opusdei.org/ca-ad/article/papa-francesc-el-centre-de-tot-sistema-social-o-economic-ha-de-ser-la-persona/)
(02/04/2026)